

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

Egyesült „Felső Torontai” és „Kikindai Közlöny”,

P O L I T I K A I L A P

Megjelenik hetfőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

Aratás előtt és után.

Nagy-Kikinda, 1897. okt. hó 18.

A magyar buzaaratás eredménye mint az már ismeretes, 245 millió métermázsra a tavalyi 38 millióval szemben. Már most hogy körülbelül ismerjük a buzaárak alakulását, vessünk egy pillantást az ideai állapotokra. A magyar gazdaközönség helyzete az inséges termés folytán oly fatálissá vált, hogy a magasabb gabonaárak sem nyújthatnak elegendő kárpótlást, de ez még csak hagyján, mi lesz akkor, ha az árak a rossz termés dacára letöredeznek, aminthogy a budapesti börzén már neki is indult az árak esőkenése.

A gabonaárak eddigi emelkedését a baisse-ben engaeált spekuláció tulajdonított tartja és hivatkozik más silány esztendőkre, mikor ugyan voltak magas áraink, de ily nivóra a buzaárak mégsem szöktek fel. Megengedjük, hogy nem minden esztendőben láttunk aratás előtt 13 frtos buza árakat; de ha már akkor jogsult volt ez a magas ár, miért ne legyen most is, hiszen sajnos a tulajdonított árak háttérül hazánk rossz termése szolgált és ha tényleg nem maradnak a mai árak érvényben, így még szomorubb a gazda helyzete, mert a magas terményárak több kárt okoztak általános közgazdasági szempontból, mint amennyi hasznot hajtottak speciális esetekben egyeseknek. A tőzsdén elért nagy nyereségektől nem szólunk, mert hisz ugyanazon szerencsével és merészséggel egyes tőzsdelátogatóink a lóversenyen vagy Monacóban is szert tehettek volna az elért nyereségre, még pedig közgazdasági életünk károsítása nélkül. Azt beszéljük, hogy a gazdák is ayertek a tőzsdén, még ha közvetlenül nem is mentek a börzére és igen felsegítődnek a 13 frtos árjegyzés révén. Hogy ki nyert, ki nem, azt nem tudhatjuk, annyi azonban tény, hogy a gazdának csak az esetben volt nyeresége, ha bevárhatta a 13 forintos árakat. Ezt pedig csak kevesen mondhatják el, mert a gazdaközönség zöme már ez év első hónapjaiban adta el várható termését, vagy annak egy részét a legtöbb esetben a legalacsonyabb árak mellett. Ismert dolog, hogy az aratás, illetőleg a cséplés befejeztével a vevő, hogy lekötött pénzt más üzletek kérésére felszabadítsa, sürgeti az eladót a szállításra. A gazda szállít és azután akár fix, akár budapesti árak mellett kötötte az üzletet; sem így, sem úgy nem kap sokat, mert ezen árak, melyek még ha márciusban vagy áprilisban köfettek is, messze estek ez évben nemcsak a mostani tőzsdéi névleges áráktól, de még a tényleges áráktól is.

Ez a része a gazdaközönség tehát az idén nem járt jól, pedig az ilyenek nagyobb számban vannak. A másik része a gazdaközönségnek, mely nem szorult előlegekre a magas árak mellett szívesen értékesítené termését, de hova fordítsa előbb azt a kis termést, mennyit hagyjon meg vetőmagnak és mennyit adjon el; ez a legkényesebb helyzet, melyből a jómódu gazda is alig tud kibontakozni.

Látjuk tehát, hogy a termés silány-ságáért nem nyújtanak a magas árak kárpótlást. És ki kárpótolja azért a nagy veszteségeiért, amelyek mostanában az állattenyésztéssel járnak? Hiszen az idén mind a hét csapását rámeríte a teremő a gazdákra, s örülhetnek az idén azok a kik tőkájukat megmenthették. Eső, jég, peronoszpóra, rozsda, sertésvész, az aratók sztrájkja, egymásután törtek a gazdák zse-

beire, amelyeket sietniök kellett vagy váltóra szerzett pénzzel vagy a gabonának még lábón való eladásával pótolni, hogy az egymást érő csapások elé újra odatartassák a hátukat.

No most lássuk, hogy állanak a malmok és a kereskedők magas árak mellett. Itt az üzlet pang, a vásárlás szünetel, a kereskedő várakozó állápontra helyezkedik és a gazda fejszóvalva olvassa a budapesti magas árak visszafejlődését, eladná már akár ugy is termését, de senkinek sincs mersze a napi áron venni, mert a mi ma még olcsó, holnap már eselleg drága lehet. Napról-napra hanyatlak a kedvük, mert nem tudják, hogy ki számára örletik meg a lisztet és redukálják az üzemet konvenció és kartel nélkül! A gabona és lisztforgalom ily kedvezőtlen körülményektől befolyásolva, nagy változásokon ment keresztül. Eddigi piacainkat elveszítvén Gácsországban, Sziléziában, Morvaországban, az amerikai és oroszországi termények versenyeznek egymással és állítják fejteőre az eddig rendes keretben mozgott kiviteli üzletünket. A világpiac áremelkedéséhez és terméséhez viszonyítva, tekintetbe véve a mellett hazai termésünk silány voltát, bizony lassabban kellett volna az árfejlajttással bánni és természetes alakulást kellett volna engedni az üzletnek és az árfejlajttásnak. Pl. budapesti 11.—11.50 frtos ár mellett a gazda részben eladhatta volna termését, amikor akarta. A közvetítő kereskedelemnek is meglett volna a maga polgári haszna. A malmok pedig ily buzaárak mellett eladhatnák őrményeiket ma is a külföldön, a belföldön is és nem kellett volna a kecsgető átmeneti magas árakkal a külföldi termékek behozatalának utat egyengetni.

A gabonaárak hirtelen emelkedése szüli a reakciót és a helyett, hogy csekély feleslegünkre jobb viszonyokat várhatnánk, a külföldi buza betolakodása folytán ugy látszik majd ott fogjuk végezni, ahol kezdeni kellett volna. Hiszen már most is úgy áll a helyzet, hogy a budapesti tőzsdé tavaszi szállításra egy fél forinttal olcsóbban adja a buzát, mint ahogy most veszik. A jövő kilátásai tehát sajnos ez idei szük esztendő dacára nem valami biztatók.

H I R E K.

Nagy-Kikinda, 1897. okt. hó 18.

Halálozás. Reindl Lajos 82 éves korában elhunyt. Temetése vasárnap délután volt. Az elhunyt valamikor köztisztvisletben állott építész mester volt.

Fényes esküvő. Kis-Komlóson folyó hó 15 én vezette oltárhoz Jäger József 61-ik gyalogezredbeli százados Petz Flóra kisasszonyt Petz Miklós földbirtokos hájos leányát. Az esküvőn diszes közönség volt jelen.

A templomjárás kérdése. Lapunk olvasó közönsége élénken fog emlékezni arra, hogy a nyár folyamán megszelleztettük ezt a kérdést. A helybeli áll. gimnáziumnál és polg. leányiskolánál az igazgatóságok azon gyakorlatot követték, hogy pld. 6 felsége a király és 6 felsége a királyné nevenapja és június 8-ika s más hasonló alkalmakkor az intézeti növendékeket vallás külömbiség nélkül ugynevezett hivatalos istentiszteletre a r. k. templomba vezették. Ezen törvénytelen eljárás-

len az érdekelt felekezetek lépéseket tettek illetékes helyen. Hogy ezen lépése a protestans felekezeteknek mennyire jogsult volt, mily kevéssé illetheti éppen őket a felekezeti türelmetlenség vádjá igazolja a tankerületi főigazgató Platz Bonifác törvénytisztelő eljárása, a ki a szóban forgó ügyben, mint halljuk intézkedett is, kimondván, hogy minden tanuló csak is saját vallásfelekezeti istentiszteleteit tartozik látogatni. De különben is a r. kath. felekezeti gimnáziumoknál sincs sehol ez a szokás, mely eddig a helybeli állami gimnáziumnál fennállott s tudunkkal a polg. leányiskolánál részben ma is megvan.

Dessewffy püspök a munkáskérdésről.

A csanádi püspök a minap Makón járt, az alföldi szocializmus egyik főfészkeben. A püspök, aki egy munkásegylet lobogójának felszentelésére jött oda, mint írják megragadta a kínálkozó alkalmat és hosszias beszédben nyilatkozott a munkáskérdésről. A vallás szempontjából fogta fel elsőbben is a kérdést. Kimutatta, hogy a szocializmus merőben ellentétes alapon nyugszik a szeretet tanával, ami a kulturának egyedüli tényezője. Szeretet nélkül nem alakulhatnak államok, a gyűlölködés szétviszi az embereket és áthidalhatatlan távolságokat teremt. Elítéli a nemzetközi szocializmust, finom megfigyelésével lefesti a munkásapostolokat és mély szomorúsággal emlékszik meg azokról az anyákról, akik a munkásgyűléseken tesznek fogadalmat arról, hogyha a dologok nem változnak ugy, amint óhajtták, gyermekeiket nem tanítják meg hazaszeretetre, sőt elfojtja bennük. A püspök hazaszeretetre inti a munkásokat, és bizonyítja, hogy a szocialisták a legnagyobb ellenségei a hazának, a vallásnak és mindennek, ami szent az emberiség előtt.

Búcsú lakoma. H e n g e l József kir. adótárnok tisztelétére távozása alkalmából tisztviselő társai, jóbarátai és tisztelői szépen sikerült bankettet rendeztek a Bohn szálló nagytermében.

A vértanuk hamvai. Az aradi Kölcsey egyesület, a mely a forradalmi idő kincseit Aradon egy szabadságharc-muzeumban készüli összegyűjteni, ujabban ismét nemes és fenkölt célt tűzött ki magának. Az egyesület a tizenhárom aradi mártir hamvait akarja most összegyűjteni és a gyásznap félszázados évfordulóján, 1899. október 6-án egy méltó mauzoleumban örök nyugalomra helyezni. A mauzoleum költségeit már most kezdi gyűjteni az egyesület. A gyűjtésen kívül most két művészi reprodukcióban a mauzoleum javára. A képek allegorikusak, az egyik 1848. a másik 1867. historiai pillanatát, a Talpra magyart és a kiegyezést örökíti meg. Szépen fogalmazott lelkes fölhívást adott ki a képek érdekében Damjanich János özvegye is, a ki minden hazafinak pártfogásába ajánlja az egyesület szép törekvését.

A délmagyarországi szini-képezde e hó 6-án nyilt meg, 21 növendékkel. Az első házi hangverseny november hó 7-én lesz; a képezde növendékei azonban már a jövő hét folyamán fognak bemutatkozni a sajtó képviselőinek és a fentartott szintársulat elsőrendű tagjainak. A növendékek közt sok kiváló tehetség van.

Állomási névváltoztatás. A vasuti hirdetmények irányításánál a m. kir. államvasutak kiscel székesfehérvári vonalán

fekvő Fejér Zichyfalva állomást gyakran összetévesztették a torontali helyi érdekű vasutak Torontál Zichyfalva állomásával. Ennélfogva a kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy az utóbb nevezett állomást ezentúl Új-Zichyfalva névvel jelöljék meg.

Esküvő. Bayer Alajos, Bayer Gyula a nagyszentmiklósi gyáros fia vasárnap tartotta esküvőjét Velesov Gizellával, özv. Velesov Józsefné leányával. A polgári esketést délelőtt 1/2 11 órakor Telléry József kir. anyakönyvvezető végezte.

Vérbosszu. A gyilkosság, melyet párját ritkító kegyetlenséggel követtek el, boszúból történt. Két fiu boszulta meg a sok év előtt megölt apját, meggyilkolván kegyet lennmódon a gyilkost, aki pedig inár a fegyházban nyolc évi rabságot szenvedett iszonyu bűnéért.

A szenzációs gyilkosság részletei a következők:

Szombaton korán reggel az a hír érkezett a rendőrséghez, hogy Jészity Perát (Stévát) az éjjel fejszékkel agyonverték a nagyteremiai országúton. A sebek-től borított holttestet a kórházba szállították, ahol dr. Szimics városi orvos megálapította, hogy Jészityen minden csapás halálos volt és hogy a támadás hátulról történhetett.

A gyilkosságnak két család engesztelhetetlen gyűlölsége és boszúja az előzménye.

Valami tíz év előtt a most meggyilkolt Jészity meggyilkolta a Jerinkity fiuk édes apját Rádát, akivel hosszabb idő óta viszályban élt. Jészity nyolc évet töltött a váci fegyházban, ahonnan a millenniumi esztendőben szabadult ki kegyelem útján, mivel jól viselkedett.

Amióta hazaérkezett, folyton mögötte leskelődött a boszu, hogy eltiporja. Mert a Jerinkity-család gyűlölete nem aludt el a hosszú idő alatt, sőt Jészity hazaérkezése vel nagyobb lobot vetett és annyira hatalmába kerítette a két Jerinkity-fiut: Milost és Szredát, hogy ehatározták, hogy Jészityet orvul megölik.

Azt az alkalmat használták fel tervük kivitelére, mikor Jészity Perá a nagyszentmiklósi vásárra készült, a hova juhokat hajtott, éjjel lesbe álltak a nagyteremiai országúton. Tizenegy órakor, kocsi zörgést hallottak, előbujtak a rejtékből. A kocsi elé egy ló volt fogva. A bakon Jészity ült. A saroglyában egy láda volt.

A két Jerinkity erre előrontott, a kocsi megállították és hátulról baltákkal puska agygyal főbe verték apjuk gyilkosát.

A gyilkosságról a reggeli órákban értesült a rendőrség, a gyilkosság elkövetésével mindjárt a két Jerinkity-testvért gyanúsították annál is inkább, mert állítólag a két testvér, mióta Jészityet elboscátották a fegyházból, folyton fenyegetőzött:

— A törvény irgalmas volt, de mi majd elbánunk vele.

Délelőtt kilenc óra tájban kézre került mind a két gyilkos, akik épen a kir. közjegyzői irodában jártak, ahol vagyontukat egyik rokonukra akarták átiratni. A közjegyző azonban azzal utasította el őket, hogy jöjjenek később.

Jészity Perát fölboncolták. Az orvosok elszörnyedtek, mikor a sebeit meglátták, mert a feje két helyen is a szó szoros értelmében tövig van vágva.

Mult számunkban röviden megírtuk már azt a rémes gyilkosságot mely mindig izgatottságban tartja a kedélyeket.

Mint egy kétévvel ezelőtt a Jerinkityek és Jészity között volt már véres összetűzés, valóságos utcai harc baltára, fegyverre, ásóra. A két Jerinkityet el is ítélte a törvényszék akkor. Jészity holttestét mikor feltalálták az országúton fejéhez egy véres kés volt a földbe szúrva a vérbosszu jeléül.

Jészityet vasárnap temették el nagy kíváncsi közönség jelenlétében. Jészitynek egy 16 éves fia maradt hátra s így nem lehetetlen, hogy az a vérbosszu, mely szombaton oly tragikus módon játszódott le, valamikor a fiuban folytatódni fog.

Új temetkezési egylet. Mint értesülünk, városunkban a legszélesebb körben mozgalom indult meg egy új temetkezési egylet szervezése végett. A be és kifizetési

járlék módozata ugyanaz lesz mint a temesvári egyletnél. Ot éven belül befizetendő 30 frt után 50 frt — 60 frt után 100 frt a kifizetési járuléka.

Kopár területek befásítása. A földművelésügyi miniszter újabb felhívást bocsajtott ki a földbirtokosokhoz, melyben felhívja őket, hogy kopár területeik beültetéséhez szükséges faeseményekért folyamodványukat a miniszteriumhoz nyújtsák be. Minen folyamodó kivétel nélkül ingyen kapja a eseményeket, sőt a szegényebb egyházak, iskolák helyett a szállítás költségeit is az állam fedezi.

Szocialista tanítók. Megírtuk, hogy a „szocialista tanító-szervezet“ karácsonykor országos értekezletet tart, a tanítóknak szocialista alapon való szervezése ügyében. Az értekezletre eddig harminckilenc megye jelentett be egy egy küldöttest, s az öttagu előkészítő bizottság memorandum-tervezetet dolgozott ki, a melyet a vallás- és közoktatási miniszterhez terjesztenek föl. Az érdekes memorandum-tervezetben foglalt főbb kívánságok a következők:

Követelik a szocialista tanítók az általános ingyenes és kötelező népoktatást a szegény tanulóknak könyvekkel, ruházattal és élelemmel az állam, vagy a községek költségén való ellátását; a népiskolákban kitüntetett szegény tanulóknak állami költségen való továbbképzését. Követelik a tankötelezettségnek a 14 éves kor betöltéséig való kiterjesztését, és az ismétlődő iskola eltörlését. Kívánják, hogy a most szervezett gazdasági ismételőiskolákban a tanköteles kor 14 évtől 17 évig terjedjen a tanítás pedig: október 1-től április 1 éig hetenként háromszor, hétköznapokon délután 4—7-ig tartassék. Az alsó fokú iparos és kereskedő-tanonc iskolákban a tanköteles kor a tanonc felszabadulásáig terjedjen, a tanítás pedig — az évi általános szünet kivételével — minden hétköznapon, délután 5—7 óráig tartson. Hét óránál a műhelyekben és kereskedésekben a tanulók ne dolgozzanak. Vasárnap semmiféle iskolában semminemű tanítás ne tartassék. — A mezőgazdasági ismételő, valamint az alsófokú ipar és kereskedelmi iskolában csak néptanítók tanítsanak, a vállaltan az összes iskolákból kiküszöböltessék, annak helye a te. nplomban legyen. Az iskola az államé, az egyház érje be a templommal. A tanítóképzés reformáltassék és felekezetek kezéből — minden átmenet mellőzéssel — azonnal kivéssék. A néptanítók legalább 600 frt fizetéssel (s a helyi viszonyokhoz mért lakbérilletmény) neveztesse nek ki; 3 évi működés után 700, hét évi működés után 800 frt fizetést kapjanak. Azontul pedig 4 szer 80—80 frt ötödéves korpótlékban részesüljenek. Szolgálati idejük 35 évre szállítsák le, nyugdíjképeségük — rokkantság esetén azonnal — a szolgálatba lépéssel kezdődjék, a nyugdíjtörvény több fonák és sérelmes intézkedése orvosoltassék. A néptanítók mindennemű mellékfoglalkozástól eltiltassanak. A kiesinyben való kertészkedés és szőlőmivelés megengedhetők, de ne tekintessenek fizetésptóló mellékfoglalkozásokul, hanem nemes és hasznos szórakozásnak.

Közönség köréből*.)

Nyilatkozat.

46591 sz.
1897. köz.

A „Torontáli Közlöny“

Tekintetes Szerkesztőségének

Helyben.

Tekintetes Szerkesztő Ur!*

Becsés lapjának mult 124. számában a hírek rovatában „Ázsiai állapotok a városi pénztárban“ címmel egy közlemény jelent meg, a melyben az állítatik, hogy a pénzügyigazgatóság kiküldöttje, a ki e napokban városunkban az adókezelést és adópénztárt vizsgálta, ezen alkalommal constafalta volna, hogy több mint egy fél év óta nem vezették be a befizetéseket. Ugy látszik, ezen közlemény szolgálhatott forrásul a „Pesti Hírlap“ buzgó tudósítójának, a ki már lapját városi pénztárunknál előfordult óriási sikkasztásokról értesítette.

Ezen közleményre vonatkozólag kijelentjük, hogy az a tényleges valóságnak abszolút nem felel meg, s hogy ebből folyólag nem igaz, mintha városi pénztár-

runknál a befizetések már fél év óta el nem könyveltetnének. Kijelentjük, hogy a pénztárunknál teljesített fizetések a pénztári naplóban és a felek könyvecskéiben mindenkor a legfontosabban bevezetve lettek, nemkülönben, hogy a vonatkozó fő könyvek másolatát képező és az adóvégrehajtások alapjául szolgáló nyilvántartásban naponként rendszeren el lettek könyvelve.

Ennek dacára áll az, hogy a pénztári könyvvezetésben jelentékenyebb természetű mulasztások voltak, a melyek abból állanak, hogy a befizetések a pénztári naplóból az illető főkönyvekbe hónapok óta át nem lettek vezetve. Ezen elkönyvelési hátralékokat a folyó évi szeptember hó 29 én a városi pénztárban megéjtett váratlan rovancsolás alkalmával a polgármester észelve 15458/97 szám alatt kiadott rendeletével a pénztári közegeket szigorú felelősség terhe alatt a hátraléknak záros rövid határidő alatti pótlására már a mkir. pénzügyigazgatósági vizsgálatot megelőzőleg utasította, mely utasítás következtében a pénztári könyvvezetésben előfordult mulasztások már a legrövidebb idő alatt pótolva lesznek, és az igazolatlan mulasztók ellen a legszigorúbban fog intézkedés tétetni.

A városi közönség megnyugtatósa végett végre kijelentjük, hogy ezen hátralékok illetve mulasztások dacára senki alaptalanul zaklatva nem lett és hogy a városi pénztárban egy krnyi hiány nincs, s hogy a pénztárt a pénzügyi igazgatóság kiküldöttje is az utolsó krig rendben találta.

Kérjük a Tekintetes Szerkesztő urat, hogy ezen nyilatkozatunkat a közönség tájékoztatása céljából becsés lapjában közö tenni sziveskedjék.

Kelt N.-Kikinda város tanácsának 1897. évi október hó 18-án tartott üléséből.

Dr. Bogdán Zzivkó.

polgármester.

Midőn a közönség megnyugtatósa fenti nyilatkozatnak készséggel helyet adunk, és a midőn külön is hangsúlyozzuk, hogy a nkikindai városi adópénztárban csak rendetlenségek fordultak elő és s i k k a s z t á s r ó l s z ó s e m l e h e t e t mit különben előző közleményünkben ki is emeltünk, — minden esetre a közönség megnyugtatósa szolgál a polgármester úrnak az a kijelentése, hogy a rendetlenségek megszüntetése és főképpen az elkövetett mulasztások megtorlása iránt szigorúan intézkedett. Az ügyet egyébként élénk figyelemmel fogjuk kísérni és kötelességünk nek tartjuk, hogy olvasóinknak mindenről pontos és tárgyilagos tudósítása adjuk.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. KISS KÁROLY.

1565 szám végh. 1897

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881 évi LX. t. cz. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nkikindai kir. járásbíróság 10685 p. 1897 sz. mu végzése által Első nkikindai pénztár végrehajtó javára Vlachovity Jelena, Vlachovity János, Vlachovity Pál és Panótvics Szófia nkikindai lakos ellen 180 frt tőkes jár erejéig e rendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság felül foglalt és 1037 frtra becsült különféle szobatorok, zongora és egybből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a nkikindai kir. jbiróság 13671 polgári 897 sz. kiküldte est tartalmazó végzése folytán a helyszínen, vagyis NKikinda n alperes lakásán leendő eszközzésére 1897 év október hó 19 ik d. u. 2 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsíron aul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881 évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. 621 t. 1

Kelt N.-Kikindán, 1897 évi október hó 4-én. Várnay, kir. bir. végrehajtó.